

Lovforslag nr. L 6. Fremsat den 6. oktober 1993 af forsvarsministeren (Hans Hækkerup)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om forsvarets personel, lov om hjemmeværnet, lov om statens uddannelsesstøtte og lov om værnepligtsorlov mv.

(Udsendelse af personel til FN-tjeneste mv., herunder orlov for lønmodtagere og uddannelsessøgende mv.)

§ 1

I *lov om forsvarets personel*, jf. lovbekendtgørelse nr. 822 af 8. december 1986, foretages følgende ændringer:

1. I § 1 indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Bestemmelserne i § 11, stk. 2, gælder dog for alt personel ansat inden for Forsvarsministeriets område.«

2. I § 4 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. Forsvarsministeren fastsætter aflønningen af personel, der aftjener værnepligt. Forsvarsministeren fastsætter de nærmere regler for udbetaling mv., herunder ydelse af forskud ved indkaldelse og indeholdelse i lønnen til dækning af gæld til forsvaret.«

Stk. 3 bliver herefter til stk. 4.

3. I § 9 indsættes som stk. 4:

»Stk. 4. Personel, der forretter tjeneste under de forhold, der er nævnt i stk.1, ydes løn mv. efter regler, der fastsættes af forsvarsministeren.«

4. § 11 affattes således:

»§ 11. Personellet har efter forsvarsministerens nærmere bestemmelse pligt til at forrette tjeneste uden for landets grænser, herunder tjeneste i forbindelse med opgaver, der udføres

efter anmodning fra internationale organisationer mv.

Stk. 2. Personel, der forretter tjeneste i udlandet, vil kunne oppebære udetillæg mv. efter regler, der fastsættes af forsvarsministeren.«

5. Efter § 11 indsættes:

»§ 11 a. Forsvarsministeren fastsætter regler for ydelse af erstatning, herunder for tab af forsørger, samt godtgørelse for varigt mén til personel, som udsendes til udlandet med henblik på deltagelse i konfliktforebyggende, fredsbevarende, fredsskabende, humanitære og andre lignende opgaver, og som omkommer eller påføres varigt mén under eller som følge af tjenesten.

Stk. 2. Erstatning for tab af forsørger udbetales til den efterladedes ægtefælle, samlever eller børn under 18 år. Såfremt der ikke efterlades nogen berettiget til erstatning for tab af forsørger, udbetales en erstatning til boet. Forsvarsministeren fastsætter nærmere regler herom.

Stk. 3. Det er en betingelse for udbetaling af ydelser efter stk.1; at hændelsen ikke kan tilregnes den skadelidte som forsætlig skadevoldelse på sig selv.

Stk. 4. Reglerne i stk.1-3 finder tilsvarende anvendelse på personel, som i tjenesten rydder, bortsprænger, fjerner eller destruerer ammunition, sprængstoffer o.lign., for hvis frem-

F. t. l. vedr. forsvarrets personel m.m.

stilling og udlægning det danske forsvar ikke er ansvarlig.

Stk. 5. Størrelsen af erstatninger og godtgørelse for varigt mén fastsættes på de årlige bevillingslove.«

§ 2

I lov nr. 231 af 26. maj 1982 om hjemmeværnet foretages følgende ændringer:

1. I § 12 indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Personel, der forretter tjeneste under krig eller andre ekstraordinære forhold, ydes løn mv. efter regler, der fastsættes af forsvarsministeren.«

2. Efter § 16 indsættes i kapitel 4:

»§ 16 a. Forsvarsministeren fastsætter regler for udbetaling af ydelser mv. til frivilligt personel.«

3. Efter § 21 indsættes i kapitel 5:

»§ 21 a. Der kan ydes erstatning til hjemmeværnspersonel i medfør af bestemmelserne i § 11 a i lov om forsvarrets personel efter regler, der fastsættes af forsvarsministeren.«

§ 3

I lov om statens uddannelsesstøtte, jf. lovbekendtgørelse nr. 621 af 10. juli 1992 som ændret ved § 5 i lov nr. 449 af 30. juni 1993 og lov nr. 513 af 30. juni 1993, foretages følgende ændringer:

1. I § 8 a indsættes efter stk.5 som nyt stykke:

»Stk. 6. Fribeløbet efter stk.1 – 3 kan efter ansøgning forhøjes for uddannelsessøgende, der har indgået kontrakt med forsvarret om deltagelse i konfliktforebyggende, fredsbevarende, fredsskabende, humanitære og andre lignende opgaver i udlandet. Fribeløbet forhøjes efter dokumentation fra den uddannelsessøgende med følgende særlige indtægter, hvis de indgår i den personlige indkomst og kapitalindkomsten, jf. § 8, stk.2:

- 1) Løn og tillæg, der er indtjent under ovennævnte særlige tjenester i udlandet.
- 2) Eventuel særlig godtgørelse og bonus, der udbetales eller frigøres samlet ved kontraktperiodens udløb.
- 3) Feriegodtgørelse af de ovenfor i nr. 1 og 2 nævnte indtægter.«

3 Fremsatte lovforslag (undt. finans- og tillægsbev.lovforslag)

Stk.6 bliver herefter stk.7.

2. I § 8 a, stk. 6, der bliver stk. 7, ændres »stk.1-5« til: »stk.1-6«.

§ 4

I lov nr. 148 af 17. april 1985 om værnepligtsorlov foretages følgende ændringer:

1. Lovens titel affattes således:

»Lov om værnepligtsorlov og om orlov til FN-tjeneste mv.«

2. Før § 1 indsættes:

»Kapitel 1.

Lovens formål og område«

3. § 1 affattes således:

»§ 1. Loven omfatter følgende grupper:

- a) Værnepligtige lønmodtagere, som har modtaget meddelelse om tidspunktet for indkaldelse, og som ved indkaldelsen i mindst 9 måneder vil have været uafbrudt ansat i samme virksomhed gennemsnitligt mindst 15 timer ugentlig. Hvis et ansættelsesforhold følger i umiddelbar forlængelse af lære-, elev- eller praktiktid, medregnes denne i de 9 måneder,
- b) lønmodtagere, der ved kontrakt med forsvarret i uafbrudt fortsættelse af værnepligtstjenesten stiller sig til rådighed for FN-tjeneste mv. Det er en betingelse, at den pågældende lønmodtager inden det forventede hjemsendelsestidspunkt har underrettet arbejdsgiveren om, at der er tegnet kontrakt med forsvarret, og
- c) lønmodtagere, der ved kontrakt med forsvarret stiller sig til rådighed for FN-tjeneste mv. Det er en betingelse, at lønmodtageren ved kontraktindgåelsen i mindst 9 måneder vil have været uafbrudt ansat i samme virksomhed gennemsnitligt mindst 15 timer ugentlig, og at arbejdsgiveren underrettes inden 14 dage efter kontraktindgåelsen.«

4. Efter § 1 indsættes:

»Kapitel 2.

Værnepligtige lønmodtagere

5. Efter § 11 indsættes:

»Kapitel 3.

Lønmodtagere der ved kontrakt med forsvaret stiller sig til rådighed for FN-tjeneste mv.

§ 11 a. Lønmodtagere, der er omfattet af § 1, litra b og c, skal senest 2 uger, efter at de indkaldes i medfør af kontrakten, underrette arbejdsgiveren herom. Såfremt indkaldelse sker med mindre end 4 ugers varsel, skal arbejdsgiver underrettes uden ugrundet ophold.

Stk. 2. Afgiver lønmodtageren ikke underretning efter stk. 1, finder § 4, stk. 2, tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. For lønmodtagere, der ikke er omfattet af lovens § 1, litra b og c, betragtes fravær i medfør af kontrakten med forsvaret som lovligt forfald.

§ 11 b. Bestemmelserne i §§ 2,3,5, stk.1-3, 6, 7, 8, 9, 10 og 11 finder tilsvarende anvendelse for lønmodtagere omfattet af § 1, litra b og c.

Kapitel 4.

Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser mv.»

§ 5

Ved uddannelser og undervisning, som er oprettet ved eller i henhold til lov inden for Undervisningsministeriets område, har uddannelsessøgende, der ved kontrakt med forsvaret stiller sig til rådighed for FN-tjeneste mv., ret til fravær i forbindelse med indkaldelse efter kontrakten. Tilsvarende gælder for praktikuddannelse, jf. dog stk. 5.

Stk. 2. Er det samlede fravær i forbindelse med indkaldelse efter kontrakten under 1 måned af et undervisningsår, har den uddannel-

sessøgende krav på dispensation fra eventuelle mødepligtsbestemmelser. Er fraværet af længere varighed, har den uddannelsessøgende krav på orlov fra uddannelsen eller undervisningen. Er den uddannelsessøgende optaget på en uddannelse eller til en undervisning, der endnu ikke er påbegyndt, kan uddannelsesinstitutionen i stedet for orlov give garanti for optagelse på et senere tidspunkt.

Stk. 3. Ved udløbet af orlovsperioden har den uddannelsessøgende ret til at vende tilbage til uddannelsen eller undervisningen, hvis den fortsat udbydes af uddannelsesinstitutionen. Uddannelsesinstitutionen afgør, hvor i uddannelsesforløbet den uddannelsessøgende skal begynde igen.

Stk. 4. Hvor fraværet skønnes at være af mere end tre måneders varighed, kan den uddannelsessøgende i stedet for orlov vælge at framelde sig uddannelsen eller undervisningen. Den uddannelsessøgende har i så fald ret til at få tilbagebetalt den del af en eventuel deltagerbetaling eller andre former for gebyr mv., som den uddannelsessøgende ikke har modtaget uddannelse, undervisning, kost, logi eller andre ydelser for, og som overstiger 1.000 kr. For at få et krav på tilbagebetaling skal den uddannelsessøgende have oplyst uddannelsesinstitutionen om denne ret til framelding i forbindelse med ansøgningen om optagelse.

Stk. 5. For elever i erhvervsuddannelser eller landbrugsuddannelser med en uddannelsesaf-tale finder reglerne i lov om værnepligtsorlov og om orlov til FN-tjeneste mv. anvendelse. Stk.4 finder dog, tilsvarende anvendelse med hensyn til ret til tilbagebetaling.

Stk. 6. Forsvarsministeren kan efter forhandling med vedkommende minister bestemme, at orlovsordningen også skal gælde andre offentligt anerkendte uddannelser.

§ 6

Loven træder i kraft den 1. januar 1994.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger til lovforslaget

Lovforslaget har til formål at sikre, at dansk forsvaret fortsat kan leve op til den internationale situation, der stiller krav om et øget dansk engagement i løsningen af opgaver som fx konfliktforebyggende, fredsbevarende, fredsskabende, humanitære og andre lignende opgaver for internationale organisationer.

Forsvarets bidrag til løsning af internationale opgaver sker bl.a. gennem udsendelse af enheder og enkeltpersoner.

Det udvidede engagement i udlandet øger behovet for personel med rådighedskontrakt med henblik på eventuel udsendelse. Lovforslaget tilsigter derfor endvidere, at personel med rådighedskontrakt ved Den Danske Internationale Brigade mv. i overensstemmelse med regeringens eller Folketingets beslutning om dansk deltagelse i internationale opgaver kan frigøres fra arbejdsmarkedet, uddannelse m.m. med kort varsel og efter endt udsendelse vende tilbage hertil. Arbejdsgivere, der i sådanne tilfælde ansætter en ledig som vikar, vil kunne opnå løntilskud i henhold til gældende regler.

Finansministeren har tidligere henstillet, at den materielle lovgivning ved tekstanmærkninger på Forsvarsministeriets finanslovsafsnit minimeres. Det foreslås derfor endvidere, at en række lovhjemler, der er optaget som tekstanmærkninger på Forsvarsministeriets finanslovsafsnit, samtidig overføres til lov om forsvarets personel og som konsekvens heraf også til lov om hjemmeværnet, idet lov om forsvarets personel ikke omfatter personel i hjemmeværnet. Hjemmeværnspersonellets opdeling, uddannelse, pligter mv. er fastsat i lov om hjemmeværnet. Loven pålægger ikke hjemmeværnspersonellet samme pligt til at forrette tjeneste i udlandet som fastsat i lov om forsvarets personel. Overførslen omhandler tekstanmærkningerne nr. 51, 52 og 53 til finanslovens § 12. Forsvarsministeriet, hvorefter forsvarsministeren

dels kan yde udetillæg til udsendt personel, dels kan fastsætte lønnen mv. til indkaldt værnepligtigt personel samt yde erstatning til personel ved FN-styrker mfl.

Lovforslaget vurderes ikke at medføre væsentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Ifølge gældende § 1 i lov om forsvarets personel omfatter loven personel, der er ansat eller indkaldt til tjeneste i det militære forsvar bortset fra hjemmeværnet. Det vil sige, at personel i ministeriets departement, Forsvarsministeriets Regnskabssekretariat, Forsvarsministeriets Fæstnings- og Natursekretariat, Farvandsvæsenet, Christiansø og Nyboder ikke er omfattet af loven.

Det nye stk. 2 er nødvendigt som følge af, at hjemmelen til at oppebære udetillæg i tekstanmærkning nr. 51 til finanslovens § 12. Forsvarsministeriet omfatter alt personel ansat inden for Forsvarsministeriets område.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 1, nr. 4 vedrørende personellovens § 11, stk. 2.

Til nr. 2

Forsvarsministerens bemyndigelse til at fastsætte løn mv. til det indkaldte værnepligtige personel har hidtil været optaget i tekstanmærkning nr. 52 til finanslovens § 12. Forsvarsministeriet. Efter forslaget bemyndiges forsvarsministeren bl.a. til at fastsætte regler for indeholdelse i den værnepligtiges løn til dækning af gæld til forsvaret – herunder betaling for mistet udrustning, manglende tilbagebetaling af ud-betalt forskud og lignende. Bestemmelsen afløser således tekstanmærkning nr. 52, stk. 1, for så vidt angår de indkaldte værnepligtige i forsvaret.

Til nr. 3

Bestemmelsen afløser stk.2 i tekstanmærkning nr. 52 til finanslovens § 12. Forsvarsministeriet, dog ikke for så vidt angår hjemmeværnets personel. Bestemmelsen bemyndiger forsvarsministeren til at fastsætte løn mv. under krig eller andre ekstraordinære forhold.

Til nr. 4

§ 11, stk. 1. Efter grundlovens § 81 er enhver mand forpligtet til med sin person at bidrage til fædrelandets forsvar efter de nærmere bestemmelser, som loven foreskriver.

Forsvaret af Danmark er ikke begrænset til aktiviteter på dansk område. Også deltagelse i tjeneste uden for landets grænser kan efter omstændighederne udgøre et led i fædrelandets forsvar, jf. for eksempel Vestre Landsrets dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1976, side 395.

Inden for rammerne af grundlovens § 81 fastslår den nugældende bestemmelse i personellovens § 11, at personellet efter forsvarsministerens nærmere bestemmelse har pligt til at forrette tjeneste uden for landets grænser.

Personellovens § 11 indeholder efter sin nuværende ordlyd ingen begrænsning i, hvilke former for tjeneste uden for landets grænser der kan være tale om.

I forarbejderne til bestemmelsen, jf. bl.a. Folketingstidende 1968-69, tillæg A, sp. 2736 f., er opregnet visse former for tjeneste, der er omfattet af forsvarsministerens beordringskompetence. Der har på den baggrund kunnet rejses spørgsmål om, hvorvidt forsvarsministeren også i andre tilfælde end de i forarbejderne anførte kan beordre personel til at gøre tjeneste uden for landets grænser i medfør af personellovens § 11, herunder i forbindelse med militære opgaver, der ikke har tilknytning til FN's fredsbevarende styrker eller til forsvaret af Danmark ved en NATO-aktion.

For at tydeliggøre rækkevidden af forsvarsministerens beordringskompetence foreslår regeringen, at bestemmelsen i personellovens § 11 præciseres, således at det udtrykkeligt fremgår, at bestemmelsen ikke er begrænset til bestemte former for tjeneste i udlandet.

Beordringskompetencen er en nødvendig forudsætning for forsvarets muligheder for at opfylde de formål, der opstilles for dets virksomhed, og for at løse de opgaver, forsvaret i overensstemmelse hermed pålægges af regeringen og Folketinget. Hertil kommer, at der af hensyn til opgavernes forsvarlige løsning og personellens sikkerhed bør kunne udsendes samlede, samarbejdede enheder, ligesom vigtige nøglefunktioner bør kunne besættes ud fra et egnedhedskriterium. Endvidere foreligger der klare og

ubetingede tilkendegivelser fra det militære personels organisationer om, at udsendelse til tjeneste i udlandet bør finde sted efter beordring.

Efter den foreslåede formulering af personellovens § 11 kan forsvarets personel således pålægges at deltage i tjeneste uden for landets grænser ved løsning af opgaver i relation til det fælles forsvarssamarbejde i NATO, nationale opgaver i udlandet, øvelses- og uddannelsesvirksomhed, observatørtjeneste samt konfliktforebyggende, fredsbevarende, fredsskabende, humanitære og andre lignende opgaver, som Danmark efter anmodning fra internationale organisationer mv., herunder FN og CSCE, har besluttet at deltage i. Bestemmelsen er imidlertid ikke begrænset hertil. Bestemmelsen vil – inden for rammerne af grundlovens § 81 – også kunne bringes i anvendelse ved løsningen af andre opgaver, herunder også fremtidige opgaver affødt af den internationale udvikling.

Bemyndigelsen til forsvarsministeren vil i tilfælde, hvor magtanvendelse mod fremmed stat ud af selvforsvar er autoriseret, forudsætte Folketingets forudgående samtykke til den pågældende operation, jf. grundlovens § 19, stk. 2.

Tjeneste ved enheder, der opstilles, uddannes og udsendes til opgaver uden for landets grænser, indgår som omgangstjeneste for forsvarets faste militære personel i lighed med tjeneste ved myndigheder og enheder inden for landets grænser. Tilsvarende gælder relevante civile personelgrupper og øvrige enkeltpersoner, der udsendes til tjeneste i udlandet.

I forbindelse med Folketingets beslutning den 18/9 1992, B 95 1992, om at stille en dansk militær styrke til rådighed for FN med henblik på at sikre nødforsyningerne til Bosnien-Hercegovina lagde flertallet vægt på, at den danske styrke blev udsendt på frivillig basis. Flertallet lagde samtidig vægt på, at styrken blev opstillet og sammensat således, at der blev opnået den højeste grad af professionalismisme, og at personellens sikkerhed blev tilgodeset i videst muligt omfang.

Flertallet opfordrede samtidig regeringen til at føre forhandlinger med henblik på fastsættelse af klare retningslinier for fremtidig deltagelse i militære styrker med internationale opgaver.

På denne baggrund vil det fremtidigt blive gjort klart ved alle nyansættelser, at tjenesten også omfatter deltagelse i fredsskabende operationer. I overensstemmelse med principperne i Folketingets beslutning (B 95) af 18/9 1992 fastsættes en overgangsordning, hvorefter allerede ansat fast militært personel inden den 1/2 1994 vil få mulighed for at tilkendes give en gang for alle, hvis de ikke ønsker at forrette tjeneste uden for landets grænser i fredsskabende

operationer på mandat fra FN eller CSCE, dvs. i operationer, hvor magtanvendelse ud over selvforvar er autoriseret.

En framelding som ovenfor anført vil ikke få konsekvenser for eksisterende ansættelsesforhold, men vil begrænse vedkommendes anvendelighed, jf. forsvarrets formål og opgaver.

Relevante grupper af allerede ansat civilt personel i forsåret vil få mulighed for at fremkomme med en tilsvarende tilkendegivelse.

Personel indkaldt til første samlede tjeneste som værnepligtig vil i forbindelse med eventuel deltagelse i fredsskabende operationer på mandat fra FN eller CSCE få mulighed for at melde fra.

§ 11, stk. 2 afløser tekstanmærkning nr. 51 til finanslovens § 12. Forsvarsministeriet, hvorefter forsvarrets personel, der udsendes til visse former for tjeneste i udlandet, kan opbevare en tilsvarende godtgørelse (udetillæg) mv. som fastsat for personel i udenrigstjenesten. De nærmere regler fastsættes ifølge tekstanmærkningen af forsvarsministeren. Udetillæg til forsvarrets personel er hidtil blevet fastsat på grundlag af de principper, der gælder for personel i udenrigstjenesten.

Til nr. 5

Bestemmelserne afløser den materielle del af tekstanmærkning nr. 53 til finanslovens § 12. Forsvarsministeriet vedrørende erstatningsordning for personer, der er afgivet til styrker under de Forenede Nationer, monitorer (observatører) for de Europæiske Fællesskaber, FN-vagter og observatører for Konferencen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa (CSCE) samt forsvarrets særlige ammunitionsryddere.

Den særlige erstatningsordning blev etableret i 1962 for at tilvejebringe ensartede forhold for dansk, svensk og norsk personel udsendt til tjeneste ved FN-styrker. Erstatningernes størrelse blev dengang fastsat til beløb tilsvarende de for norsk og svensk personel gældende. Beløb hidrørende fra den særlige erstatningsordning skulle udbetales ud over øvrige erstatninger og pensioner, der kunne komme til udbetaling i samme anledning.

I 1986 blev ordningen efter ønske fra personelorganisationerne udvidet til også at omfatte forsvarrets særlige ammunitionsryddere, idet der eksisterede en sådan ordning for rigspolitichefens område for opgaver, hvor forsvarrets personel deltog i ammunitionsrydning sammen med politiet.

Erstatningernes størrelse er blevet hævet enkelte gange siden 1962, fx er forsørgertabserstatningen

hævet fra kr. 100.000 til 800.000, og der skelnes ikke længere mellem tjenestemandsansat og andet personel i relation til erstatningernes størrelse. Den seneste regulering af erstatningsbeløbene fandt sted i 1992.

Tekstanmærkningen har været udvidet til at omfatte særlige grupper i lignende situationer, nemlig udsendelsen af et lægehold i forbindelse med krigen mod Irak i 1991 samt udsendelsen af sejlene enheder fra søværnet i 1990/91 og 1993 i forbindelse med gennemførelsen af FN-sanktionerede handelsbloka-der og våbenembargoer.

Forslaget tilsigter således at videreføre den særlige erstatningsordning som en ordning, der uafhængigt af øvrige forsikrings- og pensionsordninger sikrer de omhandlede en godtgørelse for varigt mén i tilfælde af tilskadekomst, eller i tilfælde af død en erstatning til efterladte enten for tab af forsørger eller som en erstatning til boet. Ordningen giver ikke mulighed for ydelse af fx særlig godtgørelse for svie og smerte eller erstatning for tabt arbejdsfortjeneste mv., idet mulighederne for ydelse af bl.a. disse former for erstatning og godtgørelse skønnes at være dækket ved lov om forsikring mod følger af arbejdsskade, erstatningsansvarsloven mv.

Forslaget tilsigter endvidere at tilpasse ordningen til fx NATO's ændrede opgaver og dermed det danske forsvars opgaver.

Til stk. 1

Ordningen foreslås at omfatte personer, som omkommer eller påføres varigt mén under eller som følge af tjenestens udførelse ved udsendelse til konfliktforebyggende, fredsbevarende, fredsskabende, humanitære og andre lignende opgaver i udlandet, uanset om opgaven udføres i regi af FN eller NATO. Ordningen forudsættes som hidtil ikke anvendt i forbindelse med øvelser i udlandet eller forsåret af Danmark og tilstødende nærområder.

Forsvarsministeren foreslås i overensstemmelse hermed bemyndiget til at fastsætte regler for ydelse af erstatning for tab af forsørger, erstatning til boet efter en person, som ikke kan betragtes som forsørger, jf. nedenfor, og godtgørelse for varigt mén.

Til stk. 2

Der foreslås gennemført en udvidelse af forsørgelsesbegrebet fra alene at vedrøre ægtefælle og børn til også at omfatte forsørgelse i papirløse samlivsforhold. Det foreslås samtidig, at sådanne samlivsforhold skal have været af mindst 5 års varighed, samt at der ikke må have været legale hindringer for indgåelse af ægteskab i samme periode.

Ved børn forstås biologiske, ikke bortadopterede børn samt adopterede børn. Det foreslås endvidere præciseret, at alene børn under 18 år henregnes til kredsen af berettigede til erstatning for tab af forsørger.

Såfremt der efterlades flere berettigede til forsørgertabserstatning, forholdes normalt således:

- 1) Efterlades en ægtefælle, tilfalder hele beløbet ægtefællen.
- 2) Efterlades en samlevende, tilfalder hele beløbet denne.
- 3) Efterlades børn, men hverken ægtefælle eller samlevende, divideres hele erstatningen med det samlede antal hele år, hvert barn mangler i at fylde 18 år. Derefter beregnes hvert barns del af erstatningen ved at gange den ovenfor fremkomne sum med det enkelte barns antal resterende hele år, inden det fylder 18 år. Efterlades børn ved dødsfaldet uden forsørgere, medregnes de antal manglende år i at fylde 18 år dobbelt.

Méngraden fastsættes i overensstemmelse med principperne i lov nr. 390 af 20. maj 1992 om forsikring mod følger af arbejdsskade. Uanset at méngraden således kan overstige 100%, er det forudsat, at godtgørelsen for varigt mén ikke kan overstige 100% af beløbet fastsat for godtgørelse for varigt mén på finansloven, hvilket er en fortsættelse af den hidtidige ordning.

Det er som hidtil forudsat, at erstatning og lignende, som udbetales i medfør af andre erstatningsordninger og lignende, ikke berører ydelserne efter nærværende særlige erstatningsordning.

Forsvarsministeren foreslås bemyndiget til at fastsætte nærmere regler i overensstemmelse hermed, herunder for transport mv. på erstatningskrav, en nærmere fastlæggelse af tjenestebegrebet mv.

Til stk. 3

Det foreslås udtrykkeligt anført, at der ikke udbetales erstatning ved selvmord, eller såfremt den tilskadekomne forsætligt har påført sig selv skade.

Til stk. 4

Den særlige erstatningsordning foreslås fortsat at omfatte forsvarets særlige ammunitionsryddere.

Der er ved tekstanmærkning nr. 59 til finanslovens § 11. Justitsministeriet fastsat en tilsvarende erstatningsordning for polititjenestemænd, der invalideres eller omkommer under behandling af sager vedrørende fund mv. af ammunition, sprængstoffer og lignende. Den hidtil gældende ordning for forsvarets særlige ammunitionsryddere er ikke tilsigtet realitetsændret, men er alene sprogligt præciseret. Ord-

ningen omfatter således ikke personel, der som led i sædvanlig omgangstjeneste beskæftiger sig med rydning af forsvarets egen ammunition mv.

Til stk. 5

Erstatning for tab af forsørger, godtgørelse for varigt mén samt erstatning, der udbetales til boet, forudsættes som hidtil fastsat ved de årlige bevillingslove. Beløbene reguleres iøvrigt årligt i overensstemmelse med principperne i lovekendtgørelse nr. 599 af 8. september 1986 om erstatningsansvar som ændret ved lov nr. 196 af 29. marts 1989 og lov nr. 389 af 6. juli 1989. Reguleringen svarer til en forhøjelse i takt med den gennemsnitlige forbedring i levestandard.

Tekstanmærkning nr. 53 til finanslovens § 12. Forsvarsministeriet opretholdes således for så vidt angår beløbenes størrelse.

Beløbene er i dag fastsat således:

- a. Ved tab af:

Forsørger	800.000 kr.
Ikke-forsørger, erstatning til boet	400.000 kr.
- b. Godtgørelse for varigt mén
på 100% eller mere

Til § 2

Til nr. 1

Der henvises til bemærkningerne til § 1, nr.2.

Til nr. 2

Bestemmelsen afløser stk.3 i tekstanmærkning nr. 52 til finanslovens § 12. Forsvarsministeriet, hvorefter frivilligt personel i hjemmевærnet under uddannelse mv. efter forsvarsministerens nærmere bestemmelse kan ydes godtgørelse mv. for påførte merudgifter samt tabt arbejdsfortjeneste.

Til nr. 3

Erstatningsordningen svarer til den, der er fastsat for personel i forsvaret. Personel i hjemmевærnet med den fornødne uddannelse vil undtagelsesvis kunne deltage i ammunitionsrydningsopgaver mv.

Til § 3

Det foreslås, at fribeløbet fra og med 1.januar 1994 (støtteåret 1994) forhøjes med de ikke-skattefri særlige indtægter for uddannelsessøgende, der ved kontrakt med forsvaret har stillet sig til rådighed for og udsendes til konfliktforebyggen-

de, fredsbevarende, fredsskabende, humanitære og andre lignende operationer i udlandet, fx i FN-, CSCE- eller NATO-regi. Bestemmelsen omfatter også uddannelsessøgende, der ved lovens ikrafttræden har indgået eller senere indgår kontrakt med forsvaret om sådan udsendelse. Hermed sker der en ligestilling af disse uddannelsessøgende.

Ændringen medfører, at de særlige indtægter ingen indflydelse får på tildelingen af den transbestemte uddannelsesstøtte. Disse indtægter omfatter løn og skattepligtige tillæg, som indtjenes under udsendelser til udlandet, samt den særlige godtgørelse og bonus, der udbetales ved kontraktudløb, uanset om udsendelse har fundet sted. Derimod omfatter undtagelsen ikke de indtægter, der kommer til udbetaling i beredskabsperioden og i forbindelse med indkommanderinger til øvelser og uddannelser mv., og som svarer til de indtægter, andet personel af reserven med rådhedskontrakt oppebærer.

Til § 4

Det er regeringens opfattelse, at dansk deltagelse i internationale opgaver er af vital samfundsmæssig betydning. En sådan deltagelse forudsætter imidlertid, at rådighedspersonellet med kort varsel kan frigøres fra et civilt ansættelsesforhold. Personer, der ved kontrakt med forsvaret stiller sig til rådighed for FN-tjeneste mv., bør derfor sikres adgang til fravær samt beskyttelse mod afskedigelse. Regeringen finder dog, at en sådan ordning bør udformes under hensyntagen til arbejdsgiverne. På denne baggrund har regeringen valgt at udvide anvendelsesområdet for lov nr. 148 af 17. april 1985 om værnepligtsorlov, således at ordningen udformes under iagttagelse af denne lovs principper.

Til nr. 1

Ændringen af lovens navn er en følge af udvidelsen af dennes anvendelsesområde.

Til nr. 2

I konsekvens af udvidelsen af lovens anvendelsesområde foreslås loven fremefter inddelt i 4 kapitler.

Til nr. 3

Forslaget udvider lovens hidtidige anvendelsesområde til tillige at omfatte lønmodtagere, der ved kontrakt med forsvaret stiller sig til rådighed for FN-tjeneste mv.

Forslaget i § 1, litra a, er identisk med lovens hidtidige § 1.

Forslaget i § 1, litra b, indebærer, at lovens anvendelsesområde udvides til at omfatte lønmodtagere, der ved kontrakt med forsvaret stiller sig til rådighed for FN-tjeneste mv. i uafbrudt fortsættelse af værnepligtstjenesten.

Forslaget i § 1, litra c, udvider lovens regler til at omfatte øvrige lønmodtagere, der ved kontrakt med forsvaret stiller sig til rådighed for FN-tjeneste mv. Loven omfatter således tillige kvinder, der som forudsætning for at kunne forrette FN-tjeneste mv. gennemgår en militær uddannelse svarende til den første samlede tjeneste for værnepligtige og på samme vilkår som disse. Det er herved forudsat, at rådighedskontrakten for de pågældende kvinder udformes på en sådan måde, at erhvervelsen af den fornødne militære uddannelse er en del af aftalen. Lovens regler finder efter denne bestemmelse anvendelse, når lønmodtageren ved kontraktindgåelsen i mindst 9 måneder vil have været ansat i samme virksomhed i mindst 15 timer ugentlig, og arbejdsgiveren underrettes om kontraktindgåelsen.

Til nr. 4

I konsekvens af udvidelsen af lovens anvendelsesområde samles reglerne om værnepligtige lønmodtagere i et selvstændigt kapitel 2.

Til nr. 5

Forslagets bestemmelser i lovens kapitel 3 er nye og følger af den forudsatte fleksible anvendelse af danske styrker til internationale opgaver.

Forslaget til § 11a indebærer i lighed med § 4, at lønmodtageren pålægges en underretningsforpligtelse over for arbejdsgiveren om tidspunkt for indkaldelsen. Eksempelvis forudsættes danske styrker at kunne indsættes med endog meget kort varsel, hvorfor der fordres et højt beredskab. Det vil ikke altid være muligt at give et varsel på 4 uger eller derover forud for indkaldelse. Det foreslås, at lønmodtagere, der indkaldes med mindre end 4 ugers varsel, uden ugrundet ophold skal underrette arbejdsgiveren herom. Forslaget indebærer imidlertid, at fravær i medfør af kontrakten med forsvaret betragtes som lovligt forfald for lønmodtageren, der ikke er omfattet af lovens § 1, litra b og c. Lønmodtageren gives herved ret til fravær, men ikke krav på tilbagevenden til arbejdet.

Forslaget til § 11 b indebærer, at reglerne for værnepligtige lønmodtagere i alt væsentligt tillige

vil være gældende for lønmodtagere, der ved kontrakt med forsvarret stiller sig til rådighed for FN-tjeneste mv. Dette betyder, at de pågældende har ret til fravær, og at de ikke kan afskediges, fordi de udnytter retten til fravær.

Til § 5

Bestemmelsen skal sikre uddannelsessøgende, der stiller sig til rådighed for FN-tjeneste mv., en tilsvarende adgang til orlov som den, der gælder for lønmodtagere. Personkredsen, der vil få adgang til fravær fra uddannelsen, vil først og fremmest være personel, der ved kontrakt med forsvarret har stillet sig til rådighed for FN-tjeneste mv. Der forudses endvidere behov for udsendelse af særlige specialister, fx tolke mfl., der indgår aftale om udsendelse til FN-tjeneste mv. uden forudgående rådighedskontrakt. Sådanne specialister samt personel, der udsendes efter de hidtidige ordninger, er ligeledes omfattet af bestemmelsen.

De uddannelser og den undervisning, der er omfattet af bestemmelsen, er uddannelser og undervisning, som er oprettet ved eller i henhold til lov inden for Undervisningsministeriets område. Desuden vil det fremover være en betingelse for at godkende private uddannelser som støtteberettigede til statens uddannelsesstøtte, at udbyderne af uddannelserne accepterer at være omfattet af denne fraværsordning.

I en række uddannelser indgår der praktikuddannelse og andre former for praktikophold både med og uden løn. Disse former for praktikuddannelse er en integreret del af uddannelsen, og derfor bør der være samme adgang for fravær som i den øvrige del af uddannelsen, men der vil selvfølgelig ikke blive betalt løn i fraværperioder. I de egentlige vekseluddannelser med uddannelsesaftale, hvor der veksles mellem skoleundervisning og praktikuddannelse, som erhvervsuddannelserne og landbrugsuddannelserne, har uddannelsen imidlertid i den grad karakter af et sædvanligt ansættelsesforhold, at de bør følge de almindelige regler for lønmodtagere, og derfor foreslås reglerne i lov om værnepligtsorlov i stedet anvendt, jf. stk. 5. Fravær fra eventuelle skoleophold under orlovsperioden vil som udgangspunkt være lovligt fravær, og opnåelse af orlov i medfør af loven om værnepligtsorlov medfører, at virksomheden ikke vil kunne opsige eleven som følge af fraværet på grund af FN-tjeneste mv., og at eleven vil have ret til at genoptage praktikforholdet og dermed uddannelsesforløbet, når orloven udløber. For så vidt angår de grundlæggende social-

og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet, der også er vekseluddannelser med uddannelsesaftale, gælder der det særlige forhold, at uddannelsesaftalen altid vil være indgået med en offentlig myndighed, og derfor foreslås det, at disse uddannelser følger adgangen til fravær efter denne bestemmelse.

Til stk. 2 og 3

Fraværsordningen foreslås gennemført sådan, at de uddannelsessøgende sideløbende med deres uddannelse eller undervisning kan deltage i øvelser o.lign. i op til en måned af undervisningsåret. Hvor der derimod bliver tale om egentlige udsendelser i typisk et halvt år ad gangen, får den uddannelsessøgende mulighed for orlov fra uddannelsen eller tilsagn om optagelse på et senere tidspunkt, hvis uddannelsen eller undervisningen endnu ikke er begyndt. Tildelt voksenuddannelsesstøtte vil blive suspenderet indtil genoptagelsen af uddannelsen eller undervisningen.

Efter endt orlov har den uddannelsessøgende adgang til at vende tilbage til uddannelsen, hvis den fortsat udbydes af institutionen. Hvis uddannelsesordningen i mellemtiden er ændret, og den uddannelsessøgende ikke kan tilbydes eventuelle overgangsordninger, må den uddannelsessøgende indplaceres bedst muligt efter den nye uddannelsesordning. Det er uddannelsesinstitutionen, der har den endelige afgørelse af, hvor i uddannelsesforløbet den uddannelsessøgende skal begynde igen. Dette gælder også for praktikuddannelse. Denne afgørelse indeholder en pædagogisk vurdering, idet der som nævnt kan være startet ny uddannelsesordning. Desuden kan det være hensigtsmæssigt, at den uddannelsessøgende følger uddannelseselementer igen, som blev afbrudt som følge af udsendelsen, eller omvendt, at den uddannelsessøgende placeres længere henne i forløbet, hvis den uddannelsessøgende fx har fulgt fjernundervisning under udsendelsen.

Til stk. 4

Til visse uddannelses- og undervisningsforløb er der knyttet deltagerbetaling, fx kan højskoleophold uden elevstøtte koste ca. 6.000 kr. om måneden. Det vil være et negativt incitament til udsendelse, hvis den uddannelsessøgende fortsat skulle betale for et sådant ophold, som man ikke kan følge på grund af udsendelsen.

Derfor foreslås der indført en ret til framelding sådan, at den uddannelsessøgende kan få tilbagebetalt den del af deltagerbetalingen, der ikke er

modtaget undervisning mv. for. Adgangen er betinget af, at den uddannelsessøgende oplyser uddannelsesinstitutionen om muligheden, sådan at fx en højskole kan afslå optagelsen, hvis den ikke ønsker at løbe risikoen for afmelding. Af administrative grunde er der indført en selvrisiko på 1.000 kr., hvilket skal ses i lyset af, at den uddannelsessøgende har kontrakt med forsvaret. Derfor ved de, at de løber en risiko for, at de ikke vil kunne gennemføre et undervisningsforløb på grund af udsendelse, og de modtager vederlag for denne rådighedsforpligtelse. Reglerne gælder tilsvarende for betaling for ophold på skolehjem og kostafdelinger, hvis den uddannelsessøgende ikke har kunnet benytte sig heraf under udsendelsen.

Til stk. 5

Uddannelsessøgende i erhvervsuddannelser og landbrugsuddannelser uden uddannelsesaftale vil være omfattet af stk. 1-4.

Til stk. 6

Bemyndigelsen påregnes anvendt til at udvide orlovsordningens anvendelsesområde til tillige at omfatte offentligt anerkendte uddannelser og undervisning på andre ministerområder efter tilsvarende retningslinier som angivet for uddannelser og undervisning inden for Undervisningsministeriets område.